

Toimintaohje seksuaalisen
häirinnän ja
seksuaalirikosten
ennaltaehkäisyyn ja
tilanteiden käsittelyyn

Sisällysluettelo

1.	Johdanto	1
2.	Lapset ja nuoret	2
2.1.	Millaista on aikuisen sopimaton käytös?	2
2.2.	Millaista on nuoren sopimaton käytös?	2
2.3.	Mitä tehdä, jos lapsi tai nuori kertoo epäasiallisesta käytöksestä?	3
2.4.	Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat seksuaalirikokset	3
2.5.	Rikosilmoituksen tekeminen poliisille	4
2.6.	Alaikäisiä koskeva ilmoitusvelvollisuus	5
2.7.	Rippisalaisuus	5
3.	Aikuiset	7
3.1.	Toiminta työyhteisössä	7
3.2.	Aikuisiin, eli 18 vuotta täyttäneisiin, kohdistuvat seksuaalirikokset	8
3.3.	Rikosilmoituksen tekeminen poliisille	9
3.4.	Rippisalaisuus	9
4.	Tukipalveluita seksuaaliväkivallan uhreille ja heidän kanssaan työskenteleville	10

1. Johdanto

Seksuaalisen väkivallan käsitteen alle sijoittuu laaja kirjo erilaisia tekoja, joissa uhrin seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja henkilökohtaista koskemattomuutta loukataan. Annan tämän toimintaohjeen seksuaalisen häirinnän ja seksuaalirikosten ennaltaehkäisyyn ja tilanteiden käsittelyyn 23.9.2024 kirkkojärjestyksen 4 luvun 4 §:n nojalla Kuopion hiippakunnan seurakunnille ja seurakuntayhtymille sekä aluekeskusrekisterille. Tässä toimintaohjeessa käsitellään tyypillisimmin seurakuntien toiminnassa ja työyhteisöissä kohdattavia seksuaalisen vallankäytön ja väkivallan muotoja.

Oikea toiminta riippuu siitä, minkälaisesta tapahtumasta ja teosta on kysymys.

Työyhteisöissä voi tapahtua epäasiallista käytöstä, jota ei määritellä seksuaalissävytteiseksi. Tämä asiakirja antaa toimintaohjeita vain seksuaalissävytteisen epäasiallisen käytöksen ennaltaehkäisyyn sekä kyseisissä tilanteissa toimimiseen. Muun epäasiallisen käytöksen ennaltaehkäisyyn ja käsittelyyn tulee antaa ohjeet työyhteisöjen sisäisissä toimintaohjeissa.

Kaikissa epäillyissä seksuaalirikoksissa tulee ensisijaisesti ottaa yhteys poliisiin. Jos uhri on aikuinen, yhteydenotto edellyttää hänen lupaansa. Rikosepäilyt kuuluvat poliisin selvitettäväksi eikä niitä pidä alkaa selvittää työyhteisön sisällä. Yhteydenotto poliisiin on syytä tehdä viipymättä. Asian selvittäminen saattaa vaikeutua, jollei sitä ryhdytä heti asiantuntevasti tutkimaan. Asianosaisia voivat tukea rikosilmoituksen tekemisessä esimerkiksi seurakunnista nimettävät häirintäyhdyshenkilöt.

2. Lapset ja nuoret

Vuonna 2023 voimaan tulleen seksuaalirikoksia koskevan lainsäädännön tarkoituksena on vahvistaa jokaisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten määrittelyssä painottuu lapsen koskemattomuus.

Lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa lähtökohtana on, että lapsi ei voi suostua seksuaaliseen tekoon aikuisen kanssa. Lapsi tai nuori ei siis koskaan sanallisesti tai toiminnallaan anna aikuiselle lupaa seksuaaliseen puheeseen tai toimintaan.

2.1. Millaista on aikuisen sopimaton käytös?

Työntekijän on säilytettävä ammattimaisuus kaikissa tilanteissa ja kaikissa viestintäkanavissa.

Aikuisen ei ole syytä osallistua leikkeihin tai peleihin, jotka sisältävät koskettamista tavalla, joka voi loukata lapsen tai nuoren seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Aikuisen ei myöskään tule lähteä nuorten keskinäiseen vitsailuun mukaan, jos kielenkäyttö sisältää seksuaalissävytteistä sisältöä. Tämä koskee myös viestittelyä sähköisillä alustoilla ja erilaisissa viestipalveluissa.

Lähtökohtana on, että lasten ja nuorten toiminnassa täysi-ikäisen aikuisen tulee pidättäytyä kaikenlaisesta kaksimielisestä, härskistä ja sopimattomasta puheesta ja toiminnasta. Teko voi olla sopimaton, vaikka se ei olisi rikos.

Kaikki lapsi- ja nuorisotyössä toimivat (esimerkiksi vapaaehtoiset, harjoittelijat) tulee työntekijöiden ohella perehdyttää toimintaohjeisiin ennen toiminnan alkua. Tämä koskee myös nuorisotyössä mukana olevia täysi-ikäisiä apuohjaajia ja yövalvoja. Vastuutehtävä tuo aina mukanaan valta-aseman suhteessa alaikäisiin lapsiin ja nuoriin.

2.2. Millaista on nuoren sopimaton käytös?

Ihmisen luonnolliseen kehitykseen kuuluu seksuaalisuus. Kirkon lapsi- ja nuorisotyössä tulee varmistaa ikätasaisen seksuaalikasvatuksen ajantasaisuus muun muassa materiaalien osalta. Näin voidaan edistää lasten ja nuorten myönteistä ja kunnioittavaa asennetta omaa ja toisen kehoa kohtaan sekä ymmärrystä omasta ja muiden itsemääräämisoikeudesta.

Rangaistavaa ei ole sellainen nuorten keskinäinen kanssakäyminen, jossa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta ei loukata. Kuitenkin myös alaikäisten nuorten välillä voi ilmetä käytöstä, joka on ei-toivottua. Joissain tilanteissa tämä voi täyttää rikoksen tunnusmerkistön.

Nuorten keskinäisessäkin kanssakäymisessä voi ilmetä esimerkiksi seksuaalissävytteistä koskettelua, puhetta ja viestittelyä, johon ei ole toisen osapuolen suostumusta.

Nuoret eivät saa ottaa toisistaan salaa tai ilman lupaa kuvia tai videoita, joissa toinen on esimerkiksi alasti. Tällaisten kuvien tai videoiden jakaminen on laitonta, vaikka kuvan ottamiseen olisi ollut lupa tai kuvassa esiintyvä nuori olisi itse ottanut kuvan itsestään. Toisen nuoren kuvista ei saa tehdä kuvamanipulaatioita, joissa kuvassa oleva henkilö esitetään seksuaalisesti.

Työntekijöiden on puututtava alaikäisten nuorten seksuaalissävytteiseen keskinäiseen käytökseen silloin, kun käytös on epäasiallista ja toisen nuoren koskemattomuutta loukkaavaa. Tarvittaessa työntekijän on kysyttävä apua ja neuvoa poliisilta ja/tai lastensuojelusta.

2.3. Mitä tehdä, jos lapsi tai nuori kertoo epäasiallisesta käytöksestä?

Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset eivät ole asianomistajarikoksia, joten poliisi voi aloittaa tutkinnan ja syyttäjä voi nostaa syytteen omasta aloitteestaan.

Erityisesti lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikos-epäilyjen selvityksessä nopea toiminta on esitutkinnan onnistumisen ja lapsen turvallisuuden varmistamisen kannalta ensisijaista.

Työntekijän ei tule itse ryhtyä haastattelemaan lasta, arvioimaan epäilyn todenperäisyyttä tai sitä, täyttääkö teko rikoksen tunnusmerkit – epävarmoissakin tapauksissa on syytä vähintään konsultoida poliisia.

Jos lapsi spontaanisti kertoo jotain, tulee siitä mahdollisimman pian tehdä muistiinpanot, joissa mahdollisimman autenttisesti selostetaan tilanne ja lapsen käyttämät ilmaisut. Ilmoituksen tekemistä ei tule delegoida kollegalle tai esihenkilölle.

Vasta vuosien kuluttua esiin tulleiden hyväksikäyttötapausten osalta vanheneminen riippuu tapahtumien ajankohdasta. Tähän liittyen voi tarvittaessa konsultoida poliisia.

Nuorisotyössä voi olla tarpeen muistuttaa nuoria siitä, että mahdollisiin seksuaalirikoksiin liittyviä asioita, tietoja ja huhuja ei saa levittää sosiaalisessa mediassa, viestipalveluissa tai puhumalla toisten nuorten kanssa. Tällainen puhe voi vaikeuttaa viranomaisten selvitystyötä ja leimata asiaan liittyviä henkilöitä.

**Hätätilanteessa soita
häätänumeroon 112.**

2.4. Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat seksuaalirikokset

Alla on lueteltu ja esitelty joitakin esimerkkejä lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista. Työntekijän ei kuitenkaan tule luokitella epäsovivaa käytöstä tunnusmerkistön perusteella, vaan mahdollisen rikoksen arviointi kuuluu aina poliisille. Poliisia on syytä konsultoida matalalla kynnyksellä.

Koskettelemalla tai muulla tavoin alle 16-vuotiaalle tehty seksuaalinen teko tai alle 16-vuotiaan saaminen ryhtymään seksuaalisen tekoon on seksuaalista kajoamista lapseen. Sukupuoliyhteys alle 16-vuotiaan lapsen kanssa täyttää lähtökohteisesti lapsenraiskauksen tunnusmerkistön.

Seksuaalisesta hyväksikäytöstä on kyse, jos henkilö asemaansa hyväksikäyttäen saa 16–18-vuotiaan osallistumaan sukupuoliyhteyteen tai ryhtymään muuhun seksuaalista itsemääräämisoikeutta olennaisesti loukkaavaan seksuaaliseen tekoon.

Seurakunnissa tällainen auktoriteettiaseman väärinkäyttö voi tulla kyseeseen esimerkiksi rippikoulu- ja nuorisotyössä.

Rikoslaissa on säädetty rangaistavaksi sellaisen kuvan tai kuvatallenteen oikeudeton hallussapito, jossa lasta esitetään seksuaalisesti. Pääsy tällaisiin kuviin tai kuvatallenteisiin maksua vastaan tai muuten sopimalla on lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapitoa. Tällaisten kuvien tai tallenteiden valmistaminen tai levittäminen on rangaistavaa.

Korvauksen tarjoaminen tai lupaaminen alle 18-vuotiaalle sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen tekoon ryhtymisestä on rangaistavaa. Samoin rangaistavaa on lapsen houkuttelemisen seksuaalisiin tarkoituksiin, esimerkiksi ehdottamalla tapaamista tai muuta kanssakäymistä, niin että tarkoituksena on valmistaa tästä kuva tai kuvatallenne.

2.5. Rikosilmoituksen tekeminen poliisille

Rikosilmoitus on poliisille tehtävä ilmoitus mahdollisesta rikoksesta. Se on hyvä tehdä pian epäillyn rikoksen tapahduttua. Esitutinnan aloittamista varten poliisi tarvitsee mahdollisimman tarkan kuvauksen siitä, mitä on tapahtunut ja keitä asia koskee. Rikosilmoituksen voi tehdä kuka tahansa.

Kiireettömissä tilanteissa poliisi suosittelee rikosilmoituksen tekemistä ensisijaisesti sähköisesti poliisiin [verkkoasioinnissa](#). Tämä edellyttää tunnistautumista esimerkiksi pankkitunnuksilla. Tarvittaessa ilmoituksen voi tehdä myös poliisiasemalla. On myös mahdollista olla etukäteen yhteydessä poliisilaitokselle ja pyytää tapaamista seksuaalirikoksiin perehtyneen henkilön kanssa.

Jos kyseessä on vastikään tapahtunut seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaava teko, joka saattaa täyttää rikoksen tunnusmerkit, kannattaa soittaa hätänumeroon 112. Mikäli kyseessä on fyysinen seksuaalirikos, esimerkiksi seksiin pakottaminen, on tärkeää, ettei uhri peseydy tai vaihda vaatteita ennen lääkäriä käyntiä. Lääkäriin on joka tapauksessa syytä hakeutua mahdollisimman pian.

Henkilö, joka on joutunut seksuaalirikoksen uhriksi, voi saada tuomioistuimen määräyksestä esitutkintaan ja oikeudenkäyntiin maksuttoman oikeudenkäyntiavustajan sekä tukihenkilön. Maksuttoman tukihenkilön voi saada myös Rikosuhripäivystyksestä. Rikosuhripäivystyksen palvelut ovat saatavilla kaikissa Suomen kunnissa. Tukihenkilö voi olla rikoksen uhrin mukana kaikissa eri tilanteissa, kuten rikosilmoituksen jättövaiheessa sekä oikeudenkäynnissä. Poliisi ja rikosuhripäivystys neuvovat uhrin oikeuksista rikosprosessin käynnistyessä sekä auttavat oikeusavustajan etsimisessä.

Poliisilla on käytössään valtakunnallinen neuvontapalvelu, joka palvelee numerossa 0295 419 800 arkisin klo 8–16.15. Neuvontapalvelussa saat yleisneuvontaa ja apua kiireettömissä asioissa, kuten rikosilmoituksen teossa.

Hätätilanteessa soita hätänumeroon 112.

2.6. Alaikäistä koskeva ilmoitusvelvollisuus

Lasten ja nuorten parissa työskentelevän tulee tehdä lastensuojelu- ja rikosilmoitus, jos kohtaa työssään alaikäisen, joka on joutunut esimerkiksi pahoinpitelyn tai seksuaalirikoksen uhriksi. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös netissä tapahtuneita seksuaalirikoksia.

Lastensuojeluilmoitus voi olla tarpeen tehdä myös muissa tilanteissa, jotka liittyvät lapsen hoidon ja huolenpidon tarpeeseen, kehitystä vaarantaviin olosuhteisiin tai lapsen omaan käyttäytymiseen. Lastensuojelua tai poliisia on mahdollista konsultoida lapsen tai nuoren nimeä mainitsematta aina, kun herää huoli lapsen hyvinvoinnista.

Myös seurakunnan luottamustoimessa olevilla on velvollisuus tehdä ilmoitus edellä kuvatun kaltaisissa tilanteissa.

Lastensuojeluilmoituksen voi myös tehdä kuka tahansa, jolla on huoli alaikäisestä tai hänen perheestään. Alaikäinen voi myös pyytää aikuista tekemään ilmoituksen puolestaan.

Lastensuojeluilmoitus tehdään esimerkiksi soittamalla sosiaalitoimistoon. Viikonloppuisin sekä kiireellisissä tapauksissa ilmoituksen voi tehdä sosiaalipäivystykseen.

Lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia ei asian arkuuden vuoksi aina uskalleta ilmoittaa poliisille. Tämänkaltaisten rikosten tekijöillä on usein monia uhreja, minkä vuoksi poliisille ilmoittaminen on tärkeää tapauksen vakavuusasteesta riippumatta. Varhainen ilmoittaminen voi estää myöhemmät teot ja pysäyttää jo käynnissä olevat tapahtumat.

2.7. Rippisalaisuus

Pappeja ja kirkkolain 7 luvun 1 §:n 3 kohdassa tarkoitettuja lehtoreita sitoo rippisalaisuus. Rippisalaisuudesta säädetään kirkkolain 7 luvun 9 §:ssä:

Yksityisessä ripissä tai muuten sielunhoidossa papille uskottua asiaa ei saa ilmaista eikä myöskään sitä henkilöä, joka papille on uskoutunut.

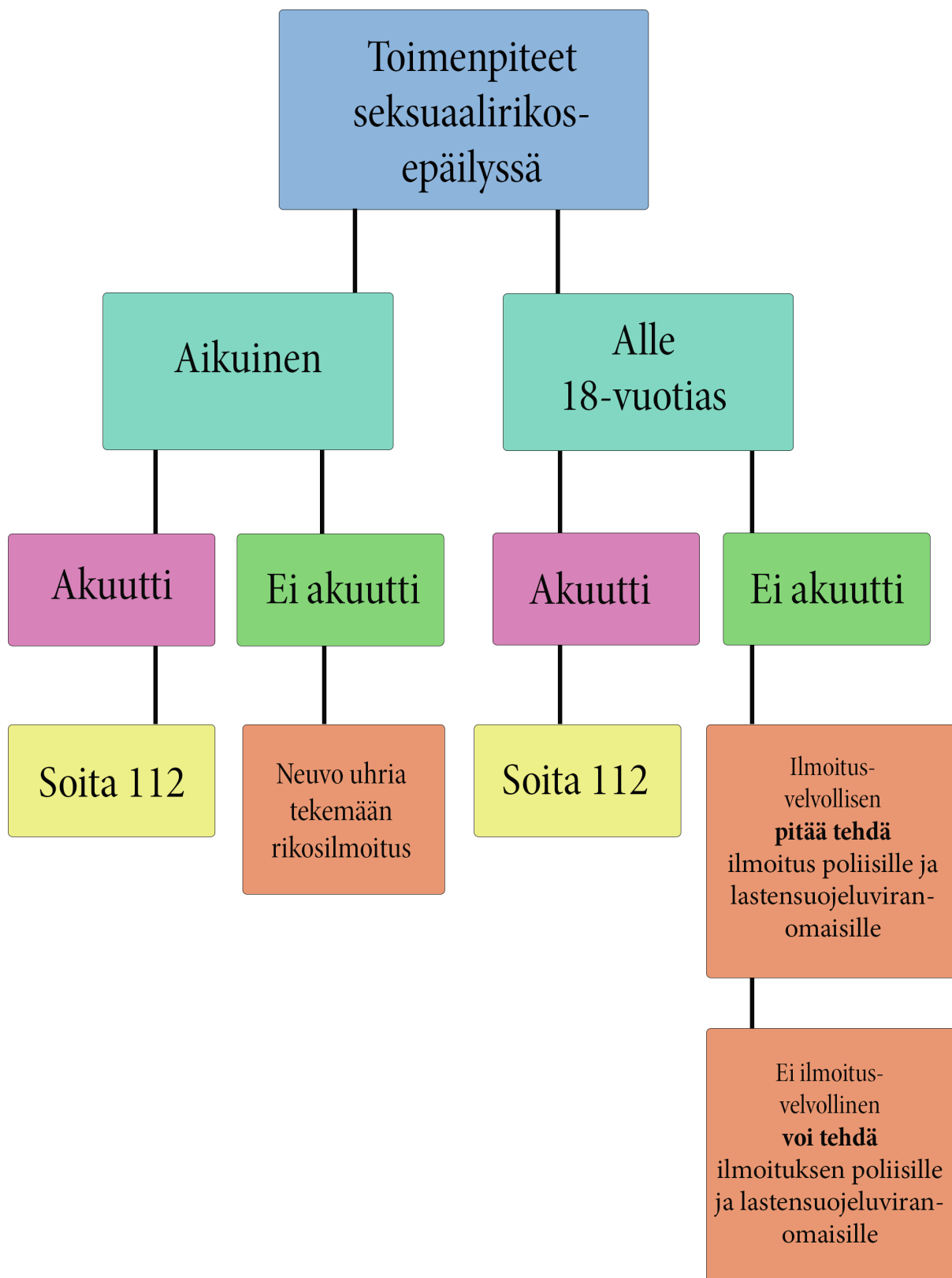
Kun pappia kuullaan todistajana, hän ei saa ilmaista sitä, mitä yksityisessä ripissä tai sielunhoidossa on hänelle uskottu.

Jos joku yksityisessä ripissä tai sielunhoidossa ilmaisee yleisen lain mukaan ilmiannettavan törkeän rikoksen olevan hankkeilla, papin on kehotettava häntä ilmoittamaan asiasta viranomaisille tai sille, jota vaara uhkaa.

Jollei hän suostu siihen, papin on annettava asiasta viranomaisille tietoa sen verran kuin on mahdollista asianomaisen tulematta ilmi suoraan tai välillisesti.

Mitä 1–3 momentissa säädetään papista, koskee myös lehtoria.

Lastensuojelulain 25 §:n ilmoitusvelvollisuus ei säädöksen 4 momentin mukaan koske rippisalaisuuden piiriin kuuluvia asioita.

Salassapideittävä

3. Aikuiset

3.1. Toiminta työyhteisössä

Seksuaalista häirintää, ahdistelua tai hyväksikäyttöä ei tule hyväksyä missään muodossa seurakuntien tai seurakuntayhtymien työyhteisöissä. Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta. Tällaisella käytöksellä luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Suomen rikoslaki ei tunne seksuaalisen häirinnän määritelmää, mutta työnantajalla on kuitenkin velvollisuus puuttua myös kaikkeen seksuaalisviritteeseen häirintään. Häirinnän salliva kulttuuri vaikuttaa kielteisesti paitsi uhreihin myös työpaikan ilmapiiriin.

Seksuaalista häirintää ovat esimerkiksi erilaiset seksuaalissävytteiset puheet, vihjailevat eleet ja ilmeet tai seksuaalissävytteisten kuvien ja viestien lähettely. Häirintää voi olla myös seksuaalissävytteinen huumori tai sen varjolla tapahtuva ulkonäön tai käyttäytymisen kommentointi. Työturvallisuuslaki (28 §) velvoittaa työnantajan toimimaan terveyttä haittaavan tai vaarantavan häirinnän ja muun epäasiallisen kohtelu poistamiseksi.

Jokaisessa työyhteisössä tulee säännöllisesti muistuttaa henkilöstöä asiallisen käyttäytymisen vaatimuksesta. Tämä voi toteutua esimerkiksi kirkkoherran ja muiden esihenkilöiden johdolla käytävänä yhteisenä keskusteluna siitä, missä menevät asiallisen käyttäytymisen rajat. Työnantajan velvollisuus on huolehtia siitä, että kaikki työntekijät ymmärtävät asiattoman käyttäytymisen ja häirinnän seuraukset.

Työyhteisössä tapahtuvassa keskustelussa ja myös julkisessa (esim. sosiaalisessa mediassa) käytävässä keskustelussa tulee muistaa, että rikoksesta tai asiattomasta käytöksestä epäillyillä henkilöillä on oikeus tulla kuulluksi.

Ihmisiä ei pidä leimata huhupuheilla tai vahvistamattomilla tiedoilla. Näissä tilanteissa on mahdollisuus myös syyllistyä kunnianloukkaukseen. Siksi on tärkeää, että kaikissa tilanteissa asiat selvitetään riippumattomasti ja oikeusvaltioperiaatteen mukaisesti. Rikoslain mukaan kunnianloukkaukseen syyllistyy se, joka esittää toisesta valheellisen tiedon tai vihjauksen siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa, taikka muuten halventaa toista. Seksuaalirikosepäilyjen ja niiden viranomaistutinnan kannalta on tarpeen muistaa, että asian selvittäminen ei kuulu työyhteisölle eikä siihen liittyvistä seikoista tule keskustella työyhteisön sisällä. Seksuaalirikosepäily on koko työyhteisöä koskettava kriisi, jossa voidaan tarvittaessa hyödyntää työterveyshuollon osaamista.

Seksuaaliseen häirintään puuttumisen tapa työyhteisössä riippuu teon vakavuudesta ja sen toistuvuudesta. Asia tulee ottaa häirinnästä epäillyn työntekijän kanssa puheeksi. Lievemmissä tapauksissa työntekijälle voidaan antaa varoitus, vakavammassa tapauksissa seuraus voi olla irtisanominen. Seksuaalinen häirintä voi olla myös työsyRJintärikos tai tasa-arvo- tai työturvallisuuslain vastainen teko, jolloin näitä koskevat seuraamukset voivat tulla sovellettavaksi.

Työnantajan velvollisuutena on puuttua myös tilanteisiin, joissa seksuaaliseen häirintään syyllistyy seurakuntalainen tai asiakas. Työturvallisuuslain mukaisesti tilanteet edellyttävät usein toimenpiteitä, joita voivat olla esimerkiksi asian puheeksi ottaminen ja/tai henkilön ohjaaminen toisen työntekijän asiakkaaksi. Seurakuntalaisen tai asiakkaan toiminnassa voi olla kyse myös seksuaalirikoksesta.

Jos työpaikalla näkee tai kokee seksuaalista häirintää, tulee yhteyttä ottaa työnantajan nimeämään yhteyshenkilöön tai esihenkilöön.

3.2. Aikuisiin, eli 18 vuotta täyttäneisiin, kohdistuvat seksuaalirikokset

Alla on lueteltu ja esitelty joitakin rikoslain määritelmiä seksuaalirikoksista. Työntekijän ei kuitenkaan tule luokitella epäsovivaa käytöstä tunnusmerkistön perusteella, vaan mahdollisen rikoksen arviointi kuuluu aina poliisille. Poliisia on syytä konsultoida matalalla kynnyksellä.

Seksuaalinen ahdistelu voi tapahtua toista koskettamalla tai muulla tavoin. Koskettelutekoja ovat esimerkiksi toisen sively, puristelu tai tapputtelu. Seksuaalista ahdistelua voi olla myös esimerkiksi ei-toivottu toisen seuraaminen sukupuoliyhteyttä ehdotellen, karskin seksuaalisen kuvallisen tai sanallisen viestin lähettäminen, sukuelimen paljastaminen toiselle, toisen kuvaaminen hameen alta tai paidan helman nostaminen.

Seksuaalinen ahdistelu on täysi-ikäisen kohdalla niin sanottu asianomistajarikos, jota poliisi voi tutkia vain siinä tapauksessa, että uhri vaatii tekijälle rangaistusta. Seksuaalisen ahdistelun kohteeksi joutuneen tulee ottaa yhteyttä poliisiin, työnantajan nimeämään häirintäyhdyshenkilöön tai esihenkilöön.

Seksuaalinen kajoaminen tarkoittaa koskettelulla tai muulla tavoin tehtyjä seksuaalisia tekoja, joihin toinen ei osallistu vapaaehtoisesti ja jotka olennaisesti loukkaavat toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Sellaisia tekoja voivat olla voimakas koskettelu seksuaalisesti merkityksellisiin ruumiinosiin, toisen saaminen katsomaan tekijän seksuaalista kanssakäymistä tai ryhtymään häneen itseensä kohdistuvaan seksuaaliseen tekoon. Seksuaalista kajoamista voi olla myös toisen henkilön sukuelinten tai sukupuoliyhteyden kuvaaminen.

Raiskaukseen syyllistyy henkilö, joka on sukupuoliyhteydessä sellaisen henkilön kanssa, joka ei osallistu siihen vapaaehtoisesti.

Henkilön osallistumista seksuaaliseen tekoon tai sukupuoliyhteyteen ei ole pidettävä vapaaehtoisena, jos

1. hän ei ole sanallisesti, käytöksellään tai muulla tavalla ilmaissut osallistuvansa siihen vapaaehtoisesti;
2. hänet on pakotettu seksuaaliseen tekoon tai sukupuoliyhteyteen käyttämällä henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai uhkauksella; tai
3. hän ei ole voinut muodostaa tai ilmaista tahtoaan tiedottomuutensa, sairautensa, vammaisuutensa, pelkotilansa, voimakkaan päihetymistilansa, heikentyneen tajunnantilansa, tilanteen äkillisyyden, erityisen valta-aseman vakavan väärinkäytön tai muun näihin rinnastettavan syyn vuoksi.

Seksuaalisella hyväksikäytöllä tarkoitetaan tekoa, jossa tekijä erityisen valta-asemansa väärinkäytön vuoksi saa toisen osallistumaan sukupuoliyhteyteen tai ryhtymään muuhun seksuaalista itsemääräämisoikeutta olennaisesti loukkaavaan seksuaaliseen tekoon.

Seksuaalista hyväksikäyttöä on myös teko, jossa tekijä saa osallistumaan sukupuoliyhteyteen tai ryhtymään muuhun seksuaalista itsemääräämisoikeutta olennaisesti loukkaavaan seksuaaliseen tekoon henkilön, joka on hoidettavana sairaalassa tai muussa laitoksessa ja jonka mahdollisuus muodostaa tai ilmaista tahtoaan on sairauden, vammaisuuden tai muun heikkoudentilan vuoksi heikentynyt.

Rikoslaisissa on säädetty rangaistavaksi myös seksuaalisen kuvan luvaton levittäminen. Sillä tarkoitetaan tilanteita, jossa tekijä esittää tai levittää toista seksuaalisesti esittävän todellisuuspohjaisen tai todenmukaisen kuvan tai kuvatallenteen siten, että teko loukkaa olennaisesti tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Todellisuuspohjaisella tarkoitetaan kuvaa tai kuvatallennetta, jossa henkilö tosiasiallisesti esiintyy. Todenmukaisella tarkoitetaan kuvaa tai kuvatallennetta, joka erehdyttävästi muistuttaa tällaista kuvaa tai tallennetta.

3.3. Rikosilmoituksen tekeminen poliisille

Rikosilmoitus on poliisille tehtävä ilmoitus mahdollisesta rikoksesta. Se on hyvä tehdä pian epäillyn rikoksen tapahduttua. Esitutinnan aloittamista varten poliisi tarvitsee mahdollisimman tarkan kuvauksen siitä, mitä on tapahtunut ja keitä asia koskee. Työyhteisössä tapahtuva, aikuista koskeva seksuaalinen ahdistelu on ns. asianomistajarikos. Tällaisen rikoksen poliisi voi ottaa tutkittavakseen vain siinä tapauksessa, että asianomistaja on ilmoittanut poliisille tai syyttäjälle vaativansa rikokseen syyllistyneelle rangaistusta.

Kiireettömissä tilanteissa poliisi suosittelee rikosilmoituksen tekemistä ensisijaisesti sähköisesti poliisiin [verkkoasioinnissa](#). Tämä edellyttää tunnistautumista esimerkiksi pankkitunnuksilla. Tarvittaessa ilmoituksen voi tehdä myös poliisiasemalla. On myös mahdollista olla etukäteen yhteydessä poliisilaitokselle ja pyytää tapaamista seksuaalirikoksiin perehtyneen henkilön kanssa.

Maksuttoman tukihenkilön voi saada myös Rikosuhripäivystyksestä. Rikosuhripäivystyksen palvelut ovat saatavilla kaikissa Suomen kunnissa. Tukihenkilö voi olla rikoksen uhrin mukana kaikissa eri tilanteissa, kuten rikosilmoituksen jättövaiheessa, esitutkinnassa sekä oikeudenkäynnissä. Poliisi ja rikosuhripäivystys neuvovat uhrin oikeuksista rikosprosessin käynnistyessä sekä auttavat oikeusavustajan etsimisessä.

Poliisilla on käytössään valtakunnallinen neuvontapalvelu, joka palvelee numerossa 0295 419 800 arkisin klo 8–16.15.

Neuvontapalvelussa saat yleisneuvontaa ja apua kiireettömissä asioissa, kuten rikosilmoituksen teossa.

Hätätilanteessa soita hätänumeroon 112.

3.4. Rippisalaisuus

Pappeja ja kirkkolain 7 luvun 1 §:n 3 kohdassa tarkoitettuja lehtoreita sitoo rippisalaisuus. Rippisalaisuudesta säädetään kirkkolain 7 luvun 9 §:ssä:

Yksityisessä ripissä tai muuten sielunhoidossa papille uskottua asiaa ei saa ilmaista eikä myöskään sitä henkilöä, joka papille on uskoutunut.

Kun pappia kuullaan todistajana, hän ei saa ilmaista sitä, mitä yksityisessä ripissä tai sielunhoidossa on hänelle uskottu.

Jos joku yksityisessä ripissä tai sielunhoidossa ilmaisee yleisen lain mukaan ilmiannettavan törkeän rikoksen olevan hankkeilla, papin on kehotettava häntä ilmoittamaan asiasta viranomaisille tai sille, jota vaara uhkaa.

Jollei hän suostu siihen, papin on annettava asiasta viranomaisille tietoa sen verran kuin on mahdollista asianomaisen tulematta ilmi suoraan tai välillisesti.

Mitä 1–3 momentissa säädetään papista, koskee myös lehtoria.

4. Tukipalveluita seksuaaliväkivallan uhreille ja heidän kanssaan työskenteleville

Linkkejä ja yhteystietoja

Tarkasta ajantasaiset yhteystiedot verkkosivuilta, jotka löytyvät otsikoiden alta

Hätätilanteessa soita hätänumeroon 112.

Kuopion hiippakunnan tuomiokapituli (kuopio.tuomiokapituli@evl.fi)

Häirintäyhdyshenkilöt: Pastori Kati Häkkinen, kati.hakkinen@evl.fi, puh. +358 40 4848 476,
Tuomiorovasti Risto Voutilainen risto.voutilainen@evl.fi, puh. +358 40 4848 250.

Itä-Suomen poliisilaitos (Pohjois-Savo, Etelä-Savo, Pohjois-Karjala):

[Itä-Suomen poliisilaitos - Poliisi](#)

- Pohjois-Savon alueella on yhteinen sähköposti lapsitutkintaa varten lapsitutkinta. Pohjois-Savo. Ita-Suomi@poliisi.fi Lapsiasioissa konsultaatiopuhelin on 029 545 6557. Lapsiryhmä hoitaa alle 18 v. uhrien tapaukset niin pahoinpitely- kuin seksuaalirikoksissa.
- Pohjois-Karjalan osalta lapsitutkinta. Pohjois-Karjala. ita-suomi@poliisi.fi, konsultaatiopuhelin 0295 455 355.

Oulun poliisilaitos (Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa):

[Oulun poliisilaitos - Poliisi](#)

Oulun poliisilaitoksen alaikäisiin kohdistuvien väkivalta- ja seksuaalirikosten konsultaatiopuhelin 029 5464450 palvelee arkisin ma-pe klo 12–16, sähköposti esikasittely.oulu@poliisi.fi.

Monika-naiset liitty ry. <https://monikanaiset.fi/>

Monikulttuuristen naisjärjestöjen kattojärjestö, joka auttaa ja tukee maahan muuttaneita naisia eri kielillä. Ennaltaehkäisee naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Kehittää ja tarjoaa palveluja väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajataustaisille naisille ja lapsille.

Maksuton auttava puhelin 0800 05058, maanantai klo 9–19, tiistai–perjantai klo 9–16. Voit soittaa puhelimeen kaikkialta Suomesta.

Kriisikeskus Monika chat eri kielillä osoitteessa <https://monikanaiset.fi/>.

Monika-naiset liiton Turvakoti Mona: kriisiapua ja turvallista asumista Suomen ainoassa salaisessa osoitteessa sijaitsevassa, vain naisille ja lapsille tarkoitettussa turvakodissa. Turvakoti Monaan voi soittaa ja hakeutua 24 h, kun kotona tai lähiyhteisössä on vaarallista olla väkivallan takia. Puhelin: 045 6396 274 (24/7).

Naisten Linja (naistenlinja.fi)

Kaikenikäisille väkivaltaa kokeneille tai väkivallasta huolestuneille naisille ja tytöille.

Naisten Linjan maksuton tukinumero 0800 02400 ma-pe 16-20. Lisää tukipalveluja: naistenlinja.fi.

Poikien Talo (poikientalo.fi)

Turvallinen, syrjinnästä ja kiusaamisesta vapaa, avoin yhteisö 10-28 -vuotiaille pojille, miehille ja poikana olemista pohtiville. Poikien Talon seksuaaliväkivaltatyössä tarjotaan mahdollisuus seksuaaliväkivaltakokemusten jakamiseen ja kokemuksen vaikutuksista keskustelemiseen.

Seksuaaliterveys- ja seksuaaliväkivaltatyön yhteystiedot: seksuaalivakivaltatyo@loistosetlementti.fi, puh. p. 050 3211 345. Poikien Taloa ylläpitää Loisto settlementti. Loisto settlementin ja Nicehearts ry:n Sua varten somessa on valtakunnallista toimintaa: <https://suavartensomessa.fi/yhteystiedot/>

Raiskauskriisikeskus Tukinainen (www.tukinainen.fi)

Antaa tukea, apua ja neuvontaa seksuaalirikosten uhreille, heidän läheisilleen ja uhrien parissa työskenteleville. Kriisipäivystys seksuaalista väkivaltaa ja/tai hyväksikäyttöä kokeneille, puh. 0800-97899, ma-to klo 9–15, viikonloppuna ja pyhinä sekä niiden aattona klo 15–21. Juristipäivystys seksuaalista väkivaltaa ja/tai hyväksikäyttöä kokeneille, puh. 0800-97895, ma-to klo 11–16. Neuvontaa on mahdollista hakea myös anonyymien Nettitukinainen.fi –palvelun (www.nettitukinainen.fi) kautta. Sinne saapuneisiin viesteihin vastataan kahden viikon sisällä yhteydenotosta.

Rikosuhripäivystys (riku.fi)

Maksuttomasti tukea, neuvoja ja mukana kulkevia tukihenkilöitä rikoksen uhreille, heidän läheisilleen ja todistajille. Apua saa puhelimitse, verkossa ja kasvotusten. Rikosuhripäivystys 116 006 ja RIKUchat palvelevat arkisin ma–to klo 9–18 ja pe 9–16. Ruotsiksi 116 006 palvelee arkisin ma–pe klo 12–14. (maksuton). Juristin puhelinneuvonta 0800 161 177 ma–to klo 17–19 (maksuton). Voit jättää yhteydenottopyynnön osoitteessa riku.fi/yhteydenotto. Itä-Suomen (sis. Pohjois-Savo ja Pohjois-Karjala) ja Pohjois-Suomen (sis. Kainuu) toimipisteiden yhteystiedot löydät tästä: Yhteystiedot - Rikosuhripäivystys (riku.fi)

Seri-tukikeskus seksuaaliväkivallan uhreille (Seri-tukikeskus seksuaaliväkivallan uhreille - THL)

Seksuaaliväkivaltaa kohdanneiden tukiyksikkö yli 16-vuotiaille sukupuolesta riippumatta. Tukikeskus on matalan kynnyksen yksikkö, jonne voi hakeutua itse, omaisten kanssa tai viranomaisen ohjajana. Palvelu sisältää oikeuslääketieteellisen näytteenoton raiskauksen uhrilta, tilanteen kokonaisarvion, tuen lähipäivien selviytymiseen, psyykkistä tukea traumaattisesta kokemuksesta toipumiseen ja hoidon jatkosuunnitelman. Seri-tukikeskus palvelee kaikkia sukupuolia; naisia, miehiä ja transihmisiä, inter- ja muun sukupuolisia. Verkkosivuilta löytyy yhteystiedot alueellisiin keskuksiin.

- Joensuun seri-tukikeskus: <https://www.siunsote.fi/seri-tukikeskus>, puh. 013 330 8149. Tukea ja apua joka päivä kaikkina vuorokauden aikoina. Soita ennen saapumista. A-talo 2.kerros, osasto 2C, Pohjois-Karjalan keskussairaala, Tikkamäentie 16, 80210 Joensuu.
- Kainuun seri-tukikeskus: <https://hyvinvointialue.kainuu.fi/seri-tukikeskus-kainuu>. Soita ennen tuloasi tukikeskuksen päivystysnumeroon 040 1533273. Asiakas voi myös tulla suoraan päivystyspoliklinikalle. On kuitenkin hyvä ilmoittaa tulosta etukäteen. Kajaanin keskussairaala, Sotkamontie 13, päivystys ohjaa eteenpäin.
- Kuopion seri-tukikeskus: <https://pshyvinvointialue.fi/seksuaalirikoksen-uhrien-tuki>. Kys Seri-tukikeskus auttaa seksuaaliväkivaltaa kokeneita yli 16-vuotiaita sukupuolesta riippumatta. Hoitoon voi hakeutua kuukauden sisällä seksuaalirikoksen tapahtumisesta. Hoito on maksutonta. Kattavimmin Seri-tukikeskuksen palvelut ovat käytössä arkisin kello 8–22, mutta keskuksen päivystyspuhelimeen vastaamme ympärivuorokautisesti, myös viikonloppuisin. Ennen Seri-akuuttikeskukseen saapumista toivomme, että soitat meille ennakkoon. Puhelin 044 717 6208 (24/7). Kys Seri-tukikeskuksen sijainti: Naisten akuuttikeskus, Puijon sairaala, Kaarisairaala, K, 2. kerros.

Tyttöjen Talo (www.tyttojentalo.fi)

Tyttöjen Talo on tarkoitettu kaikille 10–29-vuotiaille tytöksi tai naiseksi identifioituville, tai tyttöyttä itsessään pohtiville. Tyttöjen Talon väkivaltatyössä on mahdollisuus maksuttomaan ja luottamukselliseen yksilötukeen ja ammatillisesti ohjattuun vertaisryhmätoimintaan. Seksuaaliväkivaltatyötä tehdään kaikilla Suomen Tyttöjen ja Poikien Taloilla. Lisää tietoa tyttöjen ja poikien seksuaaliväkivaltatyöstä ja paikkakunnat, joissa työtä tehdään: <https://likka.fi/nuorelle/seksuaalivakivallastaselviytyminen/>. Kuopiossa Setlementti Puijolan seksuaaliterveystyö tarjoaa monipuolisia tukipalveluja seksuaaliväkivaltaa kokeneille: <https://www.puijola.net/palvelut/seksuaaliterveystyo/>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko

Hyvän kohtelun edistäminen - evl.fi

<https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/turvallinen-seurakunta/>